ABE-1150 Seat No. ______

B. A. (Sem. I) Examination

November / December – 2016

Sanskrit : Paper - CE-102

(दण्डी: दशकुमारचरितम् – उच्छ्वास–६, व्याकरणम्)

Time : 3 Hours] [Total Marks : 70

१ ગમે તે બે ગદ્યખંડોનો અનુવાદ કરો : १४

(१) ततोऽल्पीयसा कालेन राज्ञः प्रियमहिषी मेदिनी नामैकं पुत्रमसूत । समुत्पन्ना चैका दुहिता । साद्य कन्या कन्दुकावती नाम सोमपीडां देवीं कन्दुकविहारेणाराधयितुमागमिष्यति । तस्या स्तु सखी चन्द्रसेना नाम धात्रेयिका मम प्रियासीत् । सा चैषु दिवसेषु राजपुत्रेण भीमधन्वना बलवदनरुद्धा । तदहमुत्कण्ठितो मन्मथ शरशल्पदु:खोद्विग्नचेताः कलेन वीणायाः खेणात्मानं किञ्चिदाश्वासयन्विविक्तमध्यासे इति ।

(२) अद्य खलु कन्दुकोत्सवे भवन्तमपहसितमनोमवाकारमभिलषन्ती रोषादिव शम्बरद्विषातिमात्रमायास्पते राजपुत्री । सोऽयमर्थो विदितभावया मया स्वमात्रे, तया च तन्मात्रे महिष्या च मनुजेन्द्राय निवेदयिष्यते । विदितार्थस्तु पार्थिवस्त्वया दुहितुः पाणिं ग्राहयिष्यति । ततश्च त्वदनुजीविना राजपुत्रेण भवितव्यम् । एष हि देवता समादिष्टो विधिः । त्वदायत्ते च राज्ये नालमेव त्वामतिक्रम्य मामवरोद्धुं भीमधन्वा । तत्सहतामयं द्विचतुराणि दिनानि इति मामामन्त्र्य प्रियं चोपगूहय प्रत्ययासीत् ।

(३) अस्ति त्रिगर्तो नाम जनपदः । तत्रासन्गृहिणस्त्र्यः स्फीत सारधनाः सोदर्या धनक–धान्यक–धन्यकाख्याः । तेषु जीवत्सु न ववर्ष वर्षाणि द्वादश दशशताक्षः, क्षीणसारं सस्यम्, औषध्या वन्ध्याः न फलवन्तो वनस्पतयः । क्लीबां मेघाः, क्षीणस्रोतसः स्रवन्त्यः, पङ्कशेषाणि पल्वलानि, निर्निस्यन्दान्युत्समण्डलानि, विरलीभूतं कन्दमूलफलम्, अवहीनाः कथाः, गलिताः कल्याणोत्सवक्रियाः, बहुलीभूतानि तस्करकुलानि, अन्योन्यमभक्षयन्प्रजाः, पर्यलुठन्नितस्ततो बलाका पाण्डुराणि नरशिरः कपालानि पर्यहिण्डन्त शुष्काः काक मण्डल्यः, शून्यीभूतानि नगर ग्राम खर्वटपुटभेदनादीनि ।

(४) श्रुत्वा 'चित्रेयं दैवगतिः । अवसरेषु पुष्कलः पुरुषकारः' इत्यभिधाय भूयः स्मिताभिषिक्तदन्तच्छदो मन्त्रगुप्ते हर्षोत्फुल्लं चक्षुः पातयामास दवो राजवाहनः । स किल करकमलेन किंचित्संवृताननो ललितवल्लभारभसदत्तदन्तक्षतव्यसनविह्वलाधरमणिर्निरोष्ठय–वर्णमात्मचरितमाचक्षते ।

૨ કથા - આખ્યાયિકાના લક્ષણો આપી દશકુમારચરિતનો સાહિત્યપ્રકાર ચર્ચો. (૩૦૦ શબ્દોમાં) ૧૪

અથવા

૨ અગાશેનો 'બહુદંડીવાદ' ચર્ચો. (૩૦૦ શબ્દોમાં) ૧૪

૩ દંડીના સમયનું સમાજ-જીવન આલેખો. (૩૦૦ શબ્દોમાં) ૧૪

અથવા

૩ दशकुमारचरितम् ના मित्रगुप्तचरितम् નું રસદર્શન કરો. (૩૦૦ શબ્દોમાં) ૧૪

૪ ગમે તે **બે** ટૂંકનોંધ લખો : (૧૫૦ શબ્દોમાં) ૧૪

(૧) दशकुमारचरितम् – શીર્ષક

(૨) मित्रगुप्त – પાત્રાલેખન

(૩) गोमिनीवृत्तांत

(૪) દંડીની કૃતિઓ

૫ **બે-ત્રણ** વાક્યોમાં ઉત્તર આપો : (ગમે તે **સાત**) ૧૪

(૧) છઠ્ઠા ઉચ્છ્વાસમાં કોનું ચરિત્ર વર્ણવાયું છે ?

(૨) કંદુકાવતી કઈ દેવીનું કંદુકનૃત્યથી આરાધન કરતી હતી ?

(૩) યુવાનને એકાંતમાં બેસવાનું શું કારણ છે ?

(૪) ઉદ્યાનમાં ગયેલા મિત્રગુપ્તને કોણ લઈ ગયું ? શા માટે ?

(૫) ધૂમિનીને લઈ જતા ધન્યકે શું જોયું ? તેણે શું કર્યું ?

(૬) રત્નવતી કોણ હતી ? લોકો તેને નિમ્બવતી કેમ કહેવા લાગ્યાં ?

(૭) નિતમ્બવતીને જોવા માટે કલહકંટકે કઈ યોજના બનાવી ?

(૮) भ् અને पच् ધાતુનું વ.કા. બી.પુ. એ.વ.ના રૂપો આપો.

(૯) त्यज् અને नम् ધાતુના હ્ય.ભૂ.કા. ત્રી.પુ. બ.વ.ના રૂપો આપો.

(૧૦) नमति અને लभते રૂપો ઓળખાવો.

(૧૧) अभजन्, अलभन्त રૂપો ઓળખાવો.

(૧૨) હ્યસ્તનભૂતકાળનો પ્રયોગ ક્યારે થાય છે ?
